

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Contactpersoon
Erik Van Engelen (Cft)
Datum
27 november 2012
Ons kenmerk
Cft 201201105
Pagina
1/6

Telefoonnummer
+5999 461 9081
E-mail
info@cft.an
Uw kenmerk

Bijlagen

Onderwerp
3e uitvoeringsrapportage 2012

Geachte heer Jardim,

Op 15 november heeft het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) een uitvoeringsrapportage ontvangen over het derde kwartaal van 2012. Artikel 18.1 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rijkswet) stelt dat deze uitvoeringsrapportage ook aan de Staten van Curaçao wordt verzonden. Omwille van een volledige informatievoorziening aan de Staten is deze brief tevens in afschrift verstuurd aan de voorzitter van de Staten.

In de aanbiedingsbrief bij de derde uitvoeringsrapportage (3^e UR) geeft u aan dat eventuele noodzakelijke wijzigingen in de begroting 2012 naar aanleiding van de 3^e UR allen zullen worden meegenomen in de gewijzigde tweede supplettoire begroting 2012 (2^e BW) aangezien deze nog onder handen is en nog naar de Staten verzonden dient te worden, hetgeen is afgestemd met de Raad van Advies. Het Cft kan zich hierin vinden met de kanttekening dat het (negatieve) advies van het Cft bij de oorspronkelijke tweede supplettoire begroting alleen toeziet op de realisatiecijfers per 30 juni en de budgettaire situatie zoals die begin september bekend was. De gewijzigde 2^e BW dient derhalve in samenhang te worden gezien met ons advies bij de oorspronkelijke 2^e BW alsmede in samenhang met dit advies bij de 3^e UR.

In deze brief reageert het Cft op de uitvoeringsrapportage. De afgelopen periode heeft er tussen het Cft en uw ministerie, mede als gevolg van de aanwijzing, intensief overleg plaatsgevonden waarin gestreefd is naar een gezamenlijk meerjarig budgettair beeld. Dit meerjarige budgettaire beeld is tevens input geweest voor de nationale dialoog die de interim-regering is opgestart met de sociale partners, alsmede voor een brief van de regering van Curaçao aan de Rijksministerraad.

**College financieel toezicht Curaçao en
Sint Maarten**
De Rouvilleweg 39
Curaçao

Telefoon (+5999) 461 9081
Telefax (+5999) 461 9088
E-mail info@cft.an
Internet www.cft.an

Aangezien het Cft op 6 september kennis heeft kunnen nemen van de jaarrekening 2011 zullen in het budgettaire beeld ook de tekorten over voorgaande jaren worden meegenomen, aangezien deze conform artikel 18.6 gecompenseerd dienen te worden in opvolgende begrotingsjaren.

In de afgelopen periode is veel tijd en energie gestoken in het inventariseren van de meerjarige budgettaire problematiek waarbij binnen de overheid in enge zin onderscheid is gemaakt naar een aantal dossiers, waaronder de belastinginkomsten en het onderwijs. Ten aanzien van de tekorten bij de sociale fondsen is onderscheid gemaakt tussen de zorgfondsen enerzijds en de oudedagsvoorziening anderzijds.

Daarnaast doen zich buiten de begroting van de overheid in enge zin en de sociale fondsen ook significante risico's voor bij onder andere de overheidsvennootschappen, waarbij dit risico zich bij Aqualectra al lijkt te manifesteren. Tenslotte dienen de tekorten over voorgaande jaren sinds 10-10-'10 gecompenseerd te worden in lopende en aankomende begrotingsjaren. Dit alles heeft geleid tot onderstaand zorgwekkend meerjarig budgettair beeld van structureel verslechterende overheidsfinanciën:

Meerjarige risico's in de begroting	2012	2013	2014	2015	2016
Belastingen	-29	-111	-100	-100	-100
Onderwijs	-	-10	-10	-30	-30
Zorg	-61	-90	-120	-130	-140
Oudedagsvoorziening	-106	-120	-150	-180	-210
Subtotaal	-196	-331	-380	-440	-480
Overheidsvennootschappen	-587				
Tekorten voorgaande jaren	-68				

In het vervolg van deze brief zal gegeven bovenstaande voornamelijk in worden gegaan op het budgettaire beeld 2012. Hieruit zal blijken dat Curaçao in zijn prognose 2012 uitgaat van een overschot op de gewone dienst van ANG 10 miljoen. Hierbij merkt het Cft in relatie tot bovenstaande meerjarige tekorten op dat ten aanzien van de in 2012 gepresenteerde tegenvallers en/of tekorten in de belastingen en zorg, ANG 90 miljoen wordt gecompenseerd binnen de begroting en dat het tekort 2012 ten aanzien van de oudedagsvoorziening ad. ANG 106 miljoen wordt opgevangen binnen de reserves van het schommelfonds AOV/AWW. Dat laatste vormt uiteraard geen structurele oplossing en onderstreept andermaal de noodzaak tot spoedige besluitvorming rond zorg en oudedagsvoorziening teneinde de structurele verslechtering van de overheidsfinanciën een halt toe te roepen.

Budgettaire beeld 2012

Beeld uitvoeringsrapportage op hoofdlijnen

Conform artikel 18.1 van de Rijkswet wordt in de uitvoeringsrapportage de uitputting van de begroting en de verwachte realisatie van de begroting gepresenteerd. Het Cft constateert ten aanzien van de vorm dat de verbetering die voor het eerst was te zien in de 2e UR is vastgehouden en dat tevens sprake is van interne consistentie.

Per 30 september 2012 kent de overheidsbegroting een overschot op de gewone dienst van ANG 51,3 miljoen welke voornamelijk wordt veroorzaakt door seizoensinvloeden van baten en lasten; de prognose per 31 december 2012 komt uit op een overschot op de gewone dienst van ANG 9,7 miljoen. In deze prognose is reeds rekening gehouden met een structurele besparing op de goederen en diensten van ANG 65 miljoen en het achterwege blijven van dotaties aan reserves. Dit is een aanzienlijke verbetering van het budgettaire beeld vergeleken met de 2e UR waarin nog werd uitgegaan van een tekort op de gewone dienst van ANG 50 miljoen. Het Cft merkt hierbij wel op dat het achterwege blijven van dotaties aan reserves weliswaar begrijpelijk is gegeven de financiële situatie maar dat hiermee ook indirect achterstallig en dus noodzakelijk onderhoud verder wordt uitgesteld, bijvoorbeeld het achterstallig onderhoud aan scholen.

Belasting en niet-belastinginkomsten

Het Cft kan zich niet geheel vinden in de prognose van de baten aangezien uit de 3^e UR van Curacao blijkt dat de realisatie van de belastinginkomsten per 30 september ANG 35 miljoen achterblijft bij de prognose. Ondanks deze tegenvaller wordt in de prognose per 31 december rekening gehouden met meeropbrengsten van ANG 15 miljoen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting welke zich voordoen in de winstbelasting als gevolg van een verkeerde aanname in de begroting 2012. De meeropbrengsten blijken vooralsnog niet uit de realisatiecijfers, aangezien de winstbelasting volgens de UR ANG 11 miljoen achterblijft bij de prognose per 30 september.

Uit een door het Cft uitgevoerde trendanalyse van alle materiële belastingcategorieën waarbij de realisatiecijfers 2012 worden geprojecteerd op basis van de realisatietrend 2011 blijkt dat de belastinginkomsten mogelijk een tegenvaller kent van ongeveer ANG 35 miljoen. De tegenvallers doen zich voornamelijk voor in de winstbelasting (ANG 18 miljoen), de omzetbelasting (ANG 8 miljoen) en de invoerrechten (ANG 2 miljoen) alsmede ten aanzien van de accijnzen op benzine (ANG 22 miljoen). De belangrijkste meevaller doet zich voor in de loon- en inkomstenbelasting (ANG 15 miljoen).

Tenslotte is in de realisatiecijfers rekening gehouden met een ontvangst uit de BRK-regeling van ANG 60 miljoen welke inmiddels gedeeltelijk van Nederland is ontvangen onder de voorwaarde dat deze gelden niet zouden worden aangewend lopende de rechtszaak hierover bij het Europees gerechtshof.

Naar het oordeel van het Cft doen zich in de niet-belastinginkomsten ook aanzienlijke risico's voor aangezien daar in het laatste kwartaal nog ANG 111 miljoen gerealiseerd moet worden hetgeen gelijk is aan 41% van de totale prognose. Uit een specificatie van de overige ontvangsten blijkt dat in ieder geval rekening is gehouden met dividendinkomsten uit Refeneria di Korsou van ANG 10 miljoen waarvan eerder is gesteld dat deze dividendinkomsten niet gerealiseerd zouden worden. Het totale risico dat het Cft signaleert in de inkomstensfeer komt daarmee uit op ANG 105 miljoen.

Personeel en goederen en diensten

Sinds de inwerkingtreding van de aanwijzing in juli 2012 is het personeelsbestand verder afgenomen van 4,831 naar 4,787 FTE, of met 44 FTE. Ten opzichte van de stand per 31 december 2011 is sprake van een daling van 158 FTE (3,2%). Naast de vacaturestop op grond van de aanwijzing was in de begroting 2012 ook rekening gehouden met natuurlijk verloop waarbij 50% van de ontstane vacatures niet zou worden ingevuld, hetgeen zichtbaar vruchten afwerpt. Op basis hiervan is onder de bezoldigingen een besparing gerealiseerd van ANG 10 miljoen welke echter volledig wordt geabsorbeerd door gestegen overige lasten in de personeelsfeer (o.a. overwerk). Ten opzichte van 2011 is wel een aanzienlijke verbetering zichtbaar aangezien in dat jaar nog sprake was van een overschrijding van ANG 16 miljoen. De met het personeel samenhangende totale lasten kennen in de realisatie echter geen noemenswaardige afwijking ten opzichte van de begroting en het Cft verwacht op basis van de informatie in de UR ook geen besparing ten opzichte van de oorspronkelijke begroting.

Het verbruik van goederen en diensten laat per 30 september een aanzienlijke meevaller zien van ANG 24 miljoen. De ervaring leert echter dat een significant aantal kostencategorieën, dat onderdeel uitmaakt van het gebruik van goederen en diensten, met een vertraging gefactureerd worden of zelfs één keer per jaar worden gefactureerd. Curaçao verwacht dat per 31 december het gehele budget alsnog aangewend zal zijn, met uitzondering van de structurele besparing van ANG 65 miljoen die meerjarig is verwerkt. In de prognose is echter rekening gehouden met een aanvullende besparing van ANG 18 miljoen waarmee de totale lasten uitkomen op het niveau van 2011. Het Cft acht dit aanvaardbaar al is er met het besluit op het beroep op de aanwijzing een einde gekomen aan de verplichtingstop die onderdeel uitmaakte van de oorspronkelijke aanwijzing.

Subsidies en Overdrachten

De besteding van subsidies laat per 30 september een kleine overschrijding zien van ANG 800k en in de prognose per 31 december is rekening gehouden met een overschrijding van ANG 4 miljoen hetgeen meeropbrengsten zijn in de logeergastenbelasting die in de vorm van een subsidie toekomen aan het Curaçao Toeristen Bureau. De subsidiepot is ten opzichte van 2011 met ANG 32 miljoen (39%) gekort hetgeen grotendeels te verklaren is door eenmalige subsidies in 2011 en een verschuiving in kostencategorie.

Toch ziet het Cft ook hier een risico omdat zowel het Curaçao Toeristen Bureau (CTB) als de Autobusdienst (ABC) gekort worden (ANG 7 miljoen) terwijl van beide instanties bekend is dat zij er in financiële zin niet heel goed voor staan. Uit de laatst ontvangen jaarrekening (2009) blijkt dat CTB een exploitatietekort kent van ANG 1,4 miljoen en een nog gering positief vermogen van ANG 694k en ABC weliswaar winstgevend was in 2010 maar een geaccumuleerd verliesaldo heeft van ANG 6,8 miljoen. Een volledige beoordeling van de jaarrekeningen van overheidsinstellingen en gesubsidieerde instellingen moet uitwijzen of daar sprake is van tekorten en in hoeverre deze tekorten de continuïteit van de instellingen in gevaar brengen en verhaald kunnen worden op de overheid. Dit geeft tegelijkertijd een beeld van de toereikendheid van de jaarlijkse subsidies.

De overdrachten laten per 30 september een meevaller zien van ANG 6 miljoen welke zich op basis van de prognose ook per 31 december zou moeten manifesteren. Deze meevaller wordt voornamelijk veroorzaakt door het nog niet uitgevoerd hebben van verbeteringen in het bijzonder onderwijs welke nu zijn opgenomen in de meerjarenramingen.

Sociale zekerheid

In de begroting 2012 is uitgegaan van de invoering van de basisverzekering per 1 april 2012 en in een later stadium per 1 september 2012. Beide data zijn niet gehaald en conform de aanwijzing dient de begroting 2012 zodanig te worden aangepast dat niet langer uitgegaan wordt van de invoering van de basisverzekering gedurende 2012. In de projectie voor 2012 is rekening gehouden met dit aspect, dat wil zeggen, de prognose komt uit op ANG 516 miljoen waar in de oorspronkelijke begroting nog rekening werd gehouden met ANG 421 miljoen, derhalve meerkosten onder andere als gevolg van vertraging in de besluitvorming van ANG 95 miljoen.

In de UR is ervan uitgegaan dat de tekorten die zich over de eerste zes maanden van 2012 voor hebben gedaan in de zorgfondsen, zich eveneens zullen voordoen in het tweede half jaar. De SVB heeft echter aangegeven dat zich hier een risico manifesteert van ongeveer ANG 25 miljoen. De SVB verwacht namelijk dat de resultaten over het tweede half jaar van 2012 iets slechter zullen zijn dan in het eerste half jaar. Het is begrijpelijk dat het bestuur van Curaçao in deze financieel lastige tijden probeert strak toe te zien op de uitgaven van de SVB, maar als aan het einde van het jaar blijkt dat er toch sprake is van hogere tekorten dan zal dit, zo schrijft de wet voor, opgevangen moeten worden op de landsbegroting.

Conclusie

De derde uitvoeringsrapportage 2012 geeft voldoende inzicht in de uitputting van de begroting 2012. Ten opzichte van eerdere uitvoeringsrapportages is verdere verbetering zichtbaar in de informatievoorziening. Het budgettair beeld kent ook een verbetering, zowel ten opzichte van de 2e UR als ten opzichte van de realisatie 2011. Per saldo is het tekort van ANG 50 miljoen zoals dat zich in de 2e UR voordeed omgebogen naar een overschot van ANG 10 miljoen. Deze besparing doet zich voornamelijk voor in de uitgaven voor goederen en diensten (ANG 50 miljoen) en in de personele uitgaven (ANG 10 miljoen).

Het Cft kan zich vinden in de prognose van de totale lasten al signaleert het Cft daar wel enkele risico's waaronder de aanzienlijke besparing in de goederen en diensten van ANG 65 miljoen (zonder verplichtingenstop), de toereikendheid van de landsbijdrage aan de SVB ten behoeve van de zorgfondsen (ANG 25 miljoen) en de toereikendheid van de subsidies (P.M.). Bovendien onderstrepen de tijdelijke dekkingsmaatregelen van de tekorten bij zorg en oudedagsvoorziening andermaal de noodzaak tot spoedige besluitvorming rond zorg en oudedagsvoorziening teneinde de onderliggende structurele verslechtering van de overheidsfinanciën een halt toe te roepen.

Kenmerk
Cft 201201105
Blad
6/6

Het Cft kan zich echter niet vinden in de prognose voor de belasting en niet-belastinginkomsten. Per saldo voorziet het Cft daar enkele aanzienlijke tegenvallers die optellen naar ANG 105 miljoen. Naar het oordeel van het Cft is hiermee onvoldoende rekening gehouden in de prognoses. Het Cft voorziet dat 2012 derhalve zal worden afgesloten met een tekort op de gewone dienst en adviseert dit te herstellen in de aankomende herziene tweede suppletoire begrotingswijziging (2^e BW).

De derde uitvoeringsrapportage geeft evenals de tweede uitvoeringsrapportage aanleiding tot een wijziging van de begroting waarin tevens rekening wordt gehouden met de relevante bepalingen uit de aanwijzing. Het Cft heeft reeds negatief geadviseerd over de 2^e BW en het Cft begrijpt uit de aanbiedingsbrief bij de 3^e uitvoeringsrapportage dat u voornemens bent om alle noodzakelijke wijzigingen in de begroting te verwerken in een herziene 2^e BW. Omwille van een tijdige vaststelling van deze 2^e BW heeft het de voorkeur van het Cft dat u deze direct aanbiedt aan de Staten inclusief ons negatieve advies bij de oorspronkelijke 2^e BW. Mocht u echter deze herziene 2^e BW ook aanbieden aan de Raad van Advies dan is het Cft alsnog bereid om hierover een advies uit te brengen.

Mocht u behoefte hebben aan een toelichting op dit schrijven dan is het Cft gaarne bereid die te geven.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

prof.dr. A.F.P. Bakker

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De voorzitter van de Staten van Curaçao
De secretaris generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao